

Muzej otoka Brača u Škripu, 2023.

1. SKUPLJANJE GRAĐE

1.2. Terensko istraživanje

Prigodom radova na obnovi pločnika ispred župne crkve sv. Jelene Križarice u Škripu, izvođač radova Denis Nižetić iz Pučišća pronašao je bakrenu kovanicu koju je predao Muzeju otoka Brača. Na aversu je prikazan francuski kralj Luj XVI, raspuštene kovrčave frizure, ovjenčan lovorovim vijencom. Uz rub teče natpis: LVD XVI DG FR & NR. Na reversu je prikazan jedrenjak s tri jarbola. Uz rub teče natpis: ALB HÖGER RECH PFENIG. Kovanica nije služila kao sredstvo plaćanja, već je bila žeton za računanje na abaku - drvenoj ploči sa žljebovima. Izradio ju je 1791. godine graver Albrecht Höger iz Nürnberga.

1.3. Darovanje

Darko Krušić iz Zagreba darovao je Muzeju otoka Brača knjigu Vladimira Nazora „Miti i legende“ tiskanu u Zagrebu 1948. godine.

Darka Goić iz Pražnica darovala je Muzeju svoju prvopričesničku haljinu. Naime, Katica Mihovilović- Ćesor, rođena Buvinić, u to vrijeme izuzetno talentirana mlada krojačica, sašila je haljinu po narudžbi za prvu svetu pričest Darke Goić 21. 6. 1964. godine kao minijaturnu repliku vjenčanice iz tog doba. Dvije godine kasnije istu haljinu je za pričest nosila mlađa sestra gospođe Darke - Slavica.

Norma Ivelich Panina iz San Francisca darovala je Muzeju u ime pok. brata Đure Vanje Ivelicha motiv hrvatskog grba s trobojnicama izvezen satenskim bodom na svilenj podlozi, pričvršćenoj na tankoj drvenj daski. Izradila ga je prije Prvog svjetskog rata tetka gospođe Norme, mlada Franka Kusanović, rođena u Pražnicama oko 1901. godine, a umrla od španjolske gripe 1921. godine u Sarajevu. Frankina sestra, majka gospođe Norme - Draga je 1949. ponijela ukras u SAD, gdje se s četvero djece pridružila suprugu Dinku Iveliću, također iz Pražnica.

Konzervatorski odjel u Splitu predao je Centru za kulturu Brač predmete koji su nakon zaštitnih radova bili restaurirani i pohranjeni u Konzervatorskom odjelu:

1. Kameni grb obitelji Nemčić iz Pustinje Blaca (44 cm x 41 cm x 4,5 cm)

Grb je bio uzidan u niši dvokatnice nad južnim prozorom sobe upravitelja Pustinje. Nemčići su upravljali Blacima cijelo 18. stoljeće pa je njihov grb s raskriljenom i okrunjenom golubicom

postao službeni grb Pustinje Blaca. Grb je do vraćanja u Pustinju privremeno pohranjen u Muzeju otoka Brača.

2. Bakreni lanac ranokršćanske viseće svjetiljke iz Sutivana (vis. 26 cm, promjer diska 5,7 cm)

Disk perforiran u obliku križa s koncentričnim krugovima na kojem vise tri lanca s kukama za uljanicu. Ovaj raritetan predmet crkvene opreme otkriven je 1965. prilikom istraživanja prof. Davora Domančića uz sjeveroistočni ugao postojeće crkvice sv. Ivana na Bunti, a unutar trikonhalnog ranokršćanskog svetišta. Uz lanac su pronađeni manji ulomci stakla i keramike, također predani Centru za kulturu Brač za arheološku zbirku Muzeja otoka Brača.

2. ZAŠTITA

2.1. Preventivna zaštita

Uz redovito održavanja čistoće muzejskih prostorija, ovlaštenu inženjer proveo je nadzor sustava tehničke zaštite i sustava za dojavu požara u Muzeju otoka Brača. Utvrđeno je da su svi sustavi izvedeni u skladu sa zakonskim tehničkim propisima i pravilima struke, te ispunjeni uvjeti stabilnosti, sigurnosti, uređaja, opreme instalacija, sigurnosti zaštite od požara i zaštite na radu.

2.2. Konzervacija / 2.3. Restauracija

- Restaurator Giuseppe Savà (Kranjčevićeva 1, 21000 Split) izradio je ponudu s troškovnikom za restauraciju i konzervaciju 221 predmeta Etnografske zbirke Muzeja otoka Brača. Razni sitni inventar od različitih materijala inventariziran uglavnom u etnografskoj zbirci - 221 komad; poljoprivredni alat, pištolji, kuhinjsko posuđe alati itd. Većinom su to jednostavni izlošci koji ne trebaju posebne restauratorske zahvate, ali ipak traže minimalno održavanje u smislu konzervacije. Drveni dijelovi su se s vremenom rasušili i postali porozni, metalni su napadnuti hrđom i trebaju osnovne konzervacijske zahvate. Troškovnikom je predviđeno korištenje uobičajenih metoda konzervacije, eventualno integrativni retuš, bez većih rekonstrukcija i/ili restauracija ili vraćanja funkcije uređaja. Predmeti se uglavnom ostavljaju "u patini". Primjenjuje se na svim predmetima osnovno mehaničko i kemijsko čišćenje, potpuno ili parcijalno uklanjanje hrđe i oksidacija uz konvertiranje u stabilan kemijski spoj te nanos zaštite protiv štetnika, uljenje i nanos zaštitnog mikrokristalnog voska uz laštenje.

- Konzervacija i restauracija drvenih predmeta iz fundusa Muzeja otoka Brača u Škripu
Izvođači radova: restauratori Giuseppe Savà, Zrinka Savà (Kranjčevićeva 1, 21000 Split)
Restaurator preuzeo je iz Muzeja otoka Brača i restaurirao komodu, šivaći stroj i podnu vagu.

Inventarna oznaka: 510:ŠKR 602 (1-2)

Naziv: Šivaći stroj (Singer)

Dimenzije: 103 cm x 82 cm x 42 cm, poklopac 24 cm x 47 cm x 22,5 cm

Materijal: Drvo, metal

Vrijeme: kraj 19. stoljeća

Mjesto nalaza / nabave:

Opis / stanje: Cjelina se sastoji od šivaćeg stroja pričvršćenog za stolić te drvenog poklopca. Stroj je izrađen od lijevanog željeznog postolja s florealnim motivom na kojem je drvena kutija i ploha koje su izraene od intarzirano g plemenitog drva i lakirane. Nečistoća s površine je uklonjena prvo ispuhivanjem, zatim mehaničkim i kemijskim postupcima. Naknadni premazi laka uklonjeni su s drva otapalima. Furnir i intarzija koji su se odvojili od podloge učvršćeni su lijepljenjem. Nedostajući dijelovi furnira su rekonstruirani umetanjem novog furnira od srodne vrste drva. Svi drveni dijelovi zaštićeni su sredstvima protiv crvotočine i lakirani. Metalni dijelovi su podmazani zaštitnim uljem.

Inventarna oznaka: 510:ŠKR 358

Naziv: Sobni umivaonik (komoda)

Dimenzije: 87,5 cm x 80 cm x 47,5 cm

Materijal: Drvo, metal

Vrijeme: Oko 1900. godine

Mjesto nalaza / nabave: Škrip

Opis / stanje: Komoda korištena kao sobni umivaonik izrađena je jednostavno i funkcionalno. Gornji dio, gdje se smješta lavor, na preklop je koji je skriven kad nije u upotrebi.

Drvo je bilo rasušeno s razjapljenim spojevima na nekim mjestima. Površinski je boja bila u lošem stanju, osobito u gornjem dijelu. Britvele i okov su lagano „zapekle“, te su mjestimično oksidirale. Izvršeno je mehaničko i kemijsko čišćenje površine te dezinfekcija i zaštita protiv crvotočine i lišajeva. Manja oštećenja i pukotine su nadograđeni kitiranjem. Bojana površina je retuširana i rekonstruirana. Izrađene su četiri nove tokarene „nogice“ koje su nedostajale komodi. Metalni okovi, s kojih je uklonjena hrđa, zaštićeni su konverterom i podmazani uljem.

Inventarna oznaka: 510:ŠKR 2124

Naziv: Podna vaga

Dimenzije: 104 cm x 80 cm x 200 cm

Materijal: Drvo, željezo

Vrijeme: Početak 20. stoljeća

Mjesto nalaza / nabave: Supetar

Opis / stanje: Podna vaga („balanca“) vjerojatno je služila u trgovini jer je bila namijenjena vaganju većih tereta. Izrađena je, u skladu s obrtinčkom i uporabnom estetikom, od drva vezanog metalnim remenjem.

Čitava vaga je otprašena zračnim kistom, a prašina i hrđa su uklonjene četkanjem. Restauratori su kistom i šricanjem nanijeli sredstvo protiv crvotočine i gljivica. Drvo je djelomično konsolidirano paraloidom, a na metalnu hrđu je nanesen konverter. Izrazito oštećeni dijelovi su kitirani ili rekonstruirani. Tamo gdje je to bilo potrebno izveden je retuš bajcem, te su naneseni ulje i vosak.

3. DOKUMENTACIJA

3.1. Inventarna knjiga

Arheološka zbirka trenutno sadržava 533 predmeta, **etnografska zbirka** sadržava 473 predmeta, **kulturno-povijesna** 688 predmeta, **Bibliografska zbirka Đure Nazora** 2505 predmeta, a **geološko-paleontološka** 35 predmeta.

3.6. Hemeroteka

Sekundarna dokumentacija se vodi u računalnom programu S++. Hemeroteka broji 292 zapisa, fond o izložbama 14 zapisa, a fond o konzervatorsko-restauratorskim postupcima 26 zapisa.

6. STRUČNI RAD

6.6. Sudjelovanje na kongresima bez izlaganja

Kustosica Matoković je 19. kolovoza 2023. prisustvovala znanstvenom skupu „Don Andrija Ciccarelli i njegovo doba“, koji su u Pučišćima organizirali Župa sv. Jeronima, Narodna knjižnica „Hrvatski skup“ i Općina Pučišća povodom obilježavanja 200-te godišnjice smrti pučiškog župnika i hrvatskog povjesničara don Andrije Ciccarellija (1759. – 1823.).

6.7. Publicistička djelatnost stručnih djelatnika

U povodu obilježavanja 10. godišnjice upisa Mediteranske prehrane na UNESCO-ov popis nematerijalne baštine čovječanstva, 20. godišnjice Konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine, u sklopu manifestacije Dani mediteranske prehrane koja se održavala od 11. i 12. svibnja u Hvaru, predstavljena je nova publikacija Ministarstva kulture i medija „Mediteranska prehrana na Braču i Hvaru“. Andrea Matoković je sudjelovala u prezentaciji publikacije u svojstvu autorice tekstova o otoku Braču.

Promocija publikacije „Mediteranska prehrana Brača i Hvara" također se održala u muzejsko-galerijskom prostoru „Sveta srca“ u Puli 16. studenog u 18 sati, u sklopu izložbe fotografija „Foodprint - The Mediterranean Diet Revisited" - o povijesti mediteranske prehrane i njezinoj važnosti, koja je nastala u suradnji Goethe Instituta Kroatien i Arheološkog muzeja Istre uz predstavljanje umijeća pripreme pazinskog cukerančića.

<https://min-kulture.gov.hr/vijesti-8/predstavljena-publikacija-ministarstva-kulture-i-medija-mediteranska-prehrana-na-bracu-i-hvaru/23849>, 11. 5. 2023.

<https://www.facebook.com/minkulturehr/posts/733384932167420>, 15. 11. 2023.

U časopisu *Informatica Museologica* 54/2023, čija je tema *Otočki muzeji*, objavljen je članak „Novo doba bračkih muzeja“ ravnateljice Centra za kulturu Brač Jasna Damjanović i kustosice Muzeja otoka Brača Andrea Matoković.

Članak kustosice Matoković o Muzeju otoka Brača u Škripu objavljen je u 25. broju Bračkog zbornika posvećenog Škripu.

6.9. Stručna pomoć i konzultacije

Djelatnici Centra za kulturu Brač daju savjete i pružaju stručnu pomoć studentima pri izradi seminarskih, završnih i diplomskih radova. Surađuju sa školskim profesorima u pripremanju materijala za izvođenje terenske nastave, a turističkim vodičima i novinarima pružaju potrebne informacije o prošlosti i sadašnjosti otoka Brača.

6.13. Ostalo

Tijekom 2023. godine nastavljeno je prikupljanje i obrada materijala za predstavljanje muzejskih sadržaja te bračke kulturne i prirodne baštine na interaktivnom monitoru u Muzeju otoka Brača.

Kustosica Matoković je sudjelovala u prezentaciji baštine na facebook stranici Centra za kulturu Brač pričom o potpunoj pomrčini Sunca 15. veljače 1961. godine, čija je središnja linija prolazila upravo preko otoka Brača pa su skupine znanstvenika i ljubitelja astronomije organizirano promatrale ovu pojavu u Sumartinu i na Vidovoj gori. Filatelisti su u redovima čekali otvaranje šaltera ispostave nerežiške pošte u lugarevoj kućici kako bi kupili posebne omotnice tiskane u ograničenom broju samo za ovu prigodu, uz uporabu prigodnog žiga koji se smio koristiti isključivo na Vidovoj gori. Prvi put u svijetu pomrčina je predstavljena za filatelističku registraciju, a Muzej otoka Brača posjeduje jedan primjerak ove omotnice.

11. EDUKATIVNA DJELATNOST

11.1. Vodstva

Omogućeno je organizirano vodstvo prilagođeno dobnim skupinama i interesima posjetitelja uz nastojanje da muzej bude polazišna točka u upoznavanju povijesti, kulture i prirodnih osnova otoka Brača. Uz živu priču o muzejskim predmetima nastoji se prezentirati cjelovita slika o našem otoku, posjetitelji često žele saznati nešto više i o hrvatskoj povijesti, a oni domaći rado šire svoje znanje o zavičaju. U vođenju nastojimo biti informativni i zanimljivi, educirati posjetitelje i priuštiti im kvalitetnu zabavu. Posebna pažnja se posvećuje vođenju predškolskih i školskih grupa. Godine 2023. kroz muzej smo proveli devet skupina učenika osnovnih škola iz Hrvatske, uključujući bračke učenike OŠ Bol, što je popraćeno video pričom objavljenom na YouTubeu, zatim učenike OŠ Supetar, djecu iz Dječjeg vrtića „Babarin“ iz Sutivana, njihove vršnjake iz dječjih vrtića s područja Općine Pučišća (Pučišća, Pražnica i Gornji Humac) te dvije skupine hrvatskih srednjoškolaca. Muzej otoka Brača ugostio je sudionike 1. kuharskog troboja koji se u listopadu 2023. održao u organizaciji Srednje škole Brač iz Supetra – domaćine i njihove goste učenike i profesore iz Vinkovaca i Plitvičkih Jezera.

Individualni posjetitelji su osobe koji samostalno, bez posredovanja agencija, organiziraju posjet muzeju. Većim skupinama stranih turista te skupinama učenika osnovnih i srednjih škola posjet većinom organiziraju turističke agencije.

U 2023. godini u Muzeju otoka Brača bilo je 165 grupnih posjeta.

11.2. Predavanja

Andrea Matoković održala je 17. srpnja 2023. predavanje uz projekciju o Muzeju otoka Brača u Dvorani Hrvatskog skupa u Pučišćima, u organizaciji Narodne knjižnice „Hrvatski skup“

Pučišća. Kustosica je, koristeći brojne fotografije, predstavila prošlost zavičajnog muzeja, upoznala publiku s njegovim trenutnim zbirkama iskoristivši priliku prikazati im i one predmete koji nisu izloženi u stalnom postavu, a govorila je i o ulozi muzeja u lokalnoj zajednici putem različitih aktivnosti. Na kraju predavanja se, uz dodatne materijale koje je na zadanu temu pripremila ravnateljica Centra za kulturu Brač Jasna Damjanović, kustosica Matoković osvrnula na planirani novi muzeološki koncept.

https://www.facebook.com/tzopucisca/posts/881663066807969?locale=hr_HR, 18. 7. 2023.

11.4. Posebna događanja

Festival čakavske riči 2023.

U Muzeju otoka Brača u Škripu, 26. kolovoza 2023. godine, s početkom u 20:30, održan je „Festival čakavske riči“, uz 25. obljetnicu smrti bračkog čakavskog pjesnika Stjepana Štefe Pulišelića, utemeljen u svrhu čuvanja, promoviranja i revitaliziranja zavičajnoga čakavskog idioma. Dvanaesto izdanje Festivala u sklopu manifestacije „Supetarsko lito“ organizirali su Turistička zajednica Grada Supetra, Grad Supetar, Centar za kulturu Brač - Muzej otoka Brača i Narodna knjižnica Supetar.

Festival je otvorila direktorica TZ Grada Supetra Martina Rendić. Ravnateljica Centra za kulturu Brač Jasna Damjanović, ujedno i voditeljica festivalskog programa, pripremila je prezentaciju projiciranu na kamenom pročelju zgrade muzeja kojom je podsjetila na raznovrsnost događanja koja su se odvijala na Festivalu u proteklih jedanaest godina. Članice Organizacijskog odbora Festivala prof. Gita Dragičević, dr.sc. Lucija Puljak i dr.sc. Zdravka Biočina iz Postira govorile su o važnosti književnog nasljeđa bogatog čakavskog stvaralaštva Štefe Pulišelića i jezičnim osobitostima njegovog rodnog škripskog govora. Pred mnogobrojnom publikom, stihove Pulišelićevih antologijskih pjesama kazivali su učenici OŠ Supetar i OŠ Vladimira Nazora iz Postira, brački čakavski pjesnici poput Pjera Mirića i Ivone Džimbeg te recitatori – ljubitelji rodne čakavice iz različitih otočkih mjesta.

Slavlje čakavske riči nastavilo se u dvorištu muzeja, uz domaće kolače koje su pripremile žene iz Škripa, vjerne suradnice Festivala, uz glazbeni program „B-Banda“.

U sklopu programa Supetarskog lita, Tamburaški orkestar Supetar, uz gostovanje Gordana Tolića na harmonici, održao je koncert 4. kolovoza 2023. u dvorištu Muzeja otoka Brača u Škripu.

12. ODNOSI S JAVNOŠĆU (PR)

12.2. Sudjelovanje u televizijskim i radijskim emisijama

- Dana 1. studenog 2023. godine, povodom blagdana Svih svetih, u Jutarnjem programu Radio Splita emitiran je razgovor novinara Marina Marinčića s kustosicom Matoković na temu škripskog groblja
- Reprize epizode HRT-ove emisije „Hrvatska moj izbor“, naslovljene „Tin i Nevenka“, snimljene 12. 9. 2017. godine, u kojoj je sudjelovala kustosica Matoković

Ostali mediji

Internet

<https://bolskireporter.com.hr/2023/03/21/izvanucionicka-nastava-u-skrip-i-postira/>, 21. 3. 2023.

<https://www.youtube.com/watch?v=ev1ZRpTqL4>, 29. 3. 2023.

<https://bolskireporter.com.hr/2023/04/03/izvanucionicka-nastava-treceg-razreda-u-skrip-i-projekt-bastinski-razred/>, 3. 4. 2023.

<http://djecji-vrtic-sutivan.hr/wp/>, 10. 5. 2023.

Festival čakavske riči 2023.

https://www.facebook.com/knjiznicasupetar/posts/678223691008749?locale=hr_HR, 27. 8. 2023.

<https://www.facebook.com/centarzakulturubrac/videos/12-festival-%C4%8Dakavske-ri%C4%8Di-%C5%A1tefe-puli%C5%A1eli%C4%87-u-%C5%A1kripu-268-2023-na%C5%A1a-divna-recitator/1052814979212532/>, 30. 8. 2023.

https://www.facebook.com/100083172558526/videos/1430194544215987/?_so=_permalink, 1. 9. 2023.

14. UKUPAN BROJ POSJETITELJA

Muzej otoka Brača tijekom 2023. godine posjetilo je 7875 odraslih osoba, 1363 djece i 75 posjetitelja s pravom na besplatnu ulaznicu. U muzeju u Škripu je do kraja 2023. godine bilo ukupno 9313 posjetitelja.

TIP POSJETITELJA	STALNI POSTAV	POVREMENE IZLOŽBE	MUZEJSKE IZLOŽBE U DRUGIM SREDINAMA	IZDVOJENE ZBIRKE I LOKALITETI	UKUPNO STALNI POSTAVI + IZLOŽBE	EDUKACIJSKI PROGRAMI	MANIFESTACIJE, OTVORENJA, PROMOCIJE, AKCIJE I DRUGI PROGRAMI (navesti koji)	NOĆ MUZEJA	MEĐUNARODNI DAN MUZEJA	UKUPNO	UKUPAN BROJ POSJETITELJA
ODRASLI (pojedinačni posjet)	3864	0	0	0	3864	0	0	0	0	0	3864
KARTA S POPUSTOM POJEDINAČNI POSJET (djeca, mladi, umirovljenici,...)	1349	0	0	0	1349	0	0	0	0	0	1349
GRUPE - odrasli (broj osoba)	3570	0	0	0	3570	0	0	0	0	0	3570
GRUPE - predškolski uzrast (broj osoba)	49	0	0	0	49	0	0	0	0	0	49
GRUPE - osnovna škola (broj osoba)	404	0	0	0	404	0	0	0	0	0	404
GRUPE - srednja škola (broj osoba)	77	0	0	0	77	0	0	0	0	0	77
GRUPE - studenti (broj osoba)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OSOBE S POSEBNIM POTREBAMA (broj osoba)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OBITELJSKA ULAZNICA (broj osoba)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
STRANI TURISTI (od ukupnog broja, pojedinačno i grupno)	4550	0	0	0	4550	0	0	0	0	0	4550
BESPLATAN ULAZ (od ukupnog broja)	75	0	0	0	75	0	0	0	0	0	75
UKUPNO:	9313	0	0	0	9313	0	0	0	0	0	9313

15. FINANCIJE

15.1. Izvori financiranja (u %)

- RH 10 %
- lokalna samouprava 60 %
- vlastiti prihod 30 %

16. OSTALO

Dana 29. studenog 2023. godine, u sklopu manifestacije „Dani otvorenih vrata Gradske uprave“ (27. – 29. 11. 2023.), Grad Supetar je dodijelio Zahvalnicu Centru za kulturu Brač – Muzeju otoka Brača u Škripu za doprinos razvoju grada i dobrobiti njegovih građana.

Centru za kulturu Brač dodijeljena je Zahvalnica Centra za odgoj i obrazovanje „Juraj Bonačić“ iz Splita.

Ostala događanja

Centar za kulturu Brač

Interaktivni stol u Muzeju otoka Brača

Projektni tim Javne ustanove RERA SD za koordinaciju i razvoj Splitsko-dalmatinske županije, u sklopu projekta prekogranične suradnje Interreg Italija – Hrvatska 2021 – 2027, realizirao je nabavu interaktivnog stola i jednog pokretnog monitora sa stalkom za Muzej otoka Brača u Škripu i Pustinju Blaca te je kreirano softversko rješenje za prikaz povijesne, kulturne i gastronomske baštine otoka Brača, a sve u svrhu promocije i unaprijeđenja autohtone turističke ponude otoka Brača. U svrhu kreiranja sadržaja pripremljeni su materijali i angažiran je fotograf koji je isporučio fotografije najatraktivnijih lokaliteta otoka Brača.

Izrađene su dvije brošure o Pustinji Blaca i o “Take It Slow” gastronomsko-turističkoj ponudi otoka Brača.

PLANIRANJE NOVOG STALNOG POSTAVA I OBNOVA ŽUPNE KUĆE

Nastavljeno je planiranje novog stalnog postava Muzeja, u suglasju s projektom „Revitalizacije zaštićene kulturno povijesne cjeline Škrip“ Grada Supetra, kojim se povezuju kulturna dobra

na prostoru Škripa u cilju njihove valjane prezentacije, novog načina valorizacije kulturne baštine te razvoja novih i kvalitetnih turističkih sadržaja u naselju Škrip.

Iako su dosadašnjim radovima na sanaciji i zaštiti povijesne zgrade Muzeja uvelike poboljšani uvjeti zaštite i izlaganja muzejskog fundusa, potrebno je nastaviti radove na kompletnoj sanaciji i opremanju postojećih prostora i stvoriti preduvjete za prostorno proširenje muzeja uz novu, suvremenu muzeološku koncepciju. Stoga je planirana daljnja obnova muzejske zgrade u kaštelu Radojković te proširenje na ruševnu zgradu župne kuće koja se nalazi neposredno uz crkvu sv. Jelene kamo bi se smjestile dvije nove zbirke iznimno važne za povijest otoka – Zbirka iseljeničtva i Sakralna zbirka, uz multifunkcionalni prostor gdje bi se održavala predavanja, prezentacije, vjeronauk, edukativne radionice i sl. Obnovom i stavljanjem u funkciju župne kuće u cilju proširenja Muzeja otoka Brača, omogućilo bi se stvaranje jedinstvene zbirke – Muzeja iseljeničtva koja bi predstavila povijest velikih valova iseljavanja stanovništva s otoka, a život iseljenika u njihovim novim destinacijama prikazao kroz tople ljudske priče i trenutke iz povijesti otočkih obitelji.

Brački su iseljenici odigrali vrlo važnu ulogu u životu otoka stalno pomažući svoj rodni kraj, a iseljenička Zbirka bi, između ostalog, sadržavala popise iseljenika po mjestima podrijetla na otoku, preslike dokumenata, portrete, obiteljske fotografije i pisma, umjetnička i književna djela autora bračkog podrijetla i sl. Prikazali bi velike valove iseljavanja stanovništva i okolnosti koje su to uzrokovale kao što je primjerice vinarska kriza koja je počela 1891. i produbljivala se početkom 20. stoljeća ili pojava filoksere koja je dovela do propasti vinogradarstva i ogromnog emigracijskog vala. Prisjetimo se da je nakon 1900. krenulo masovno iseljavanje s Brača mahom u prekomorske zemlje Sjeverne i Južne Amerike. Značajan broj Bračana svoj je novi dom pronašao u Čileu, a procjenjuje se da danas tamo živi oko 200 tisuća Hrvata i njihovih potomaka. Bračani su u tuđini bili ribari, pomorci, vinogradari, trgovci, kopači salitre, industrijalci i radnici svih zanata, vrijednim i ustrajnim radom mnogi su uspjeli pokrenuti vlastita poduzeća, a njihov je doprinos novoj domovini izniman - mnogo je uspješnih gospodarstvenika, sportaša, umjetnika, književnika...

U iseljeničkoj zbirci planirano je izlaganje predmeta i dokumenata kao što su: popisi iseljenika po mjestima podrijetla na otoku, preslike dokumenata (putovnice, statistike parobrodarskih društava i sl.), portreti i obiteljske fotografije i pisma, iseljeničke novine, fotografije umjetničkih djela, knjige autora bračkog podrijetla i sl. Uz korištenje multimedije planirano je prikazivanje video priča i razgovora s iseljenicima gdje oni iznose svoja sjećanja na rodni kraj,

virtualna posjeta Bračanima u iseljeništvu uz VR naočale itd. Sakralnu baštinu otoka Brača ovdje je planirano predstaviti prvenstveno kroz graditeljsku i umjetničku baštinu – starokršćanske i srednjovjekovne, renesansne i barokne građevine, kamene reljefne oltare, oltarske pale i poliptihe, skulpture i predmete umjetničkog obrta, a muzejski bi postav sadržavao i digitaliziranu zbirku predmeta za liturgijsku upotrebu iz riznica i sakristija bračkih župnih i samostanskih crkava.

Osim za muzejske potrebe, kuća bi bila korištena kao mjesto okupljanja za mještane tijekom zimskih mjeseci, suradnja Centra za kulturu Brač s lokalnom zajednicom iznimno je dobra te postoji interes za uspješnom realizacijom ovog projekta. Uzimajući u obzir cjelokupni otočni kulturni kontekst, Muzej bi mogao potaknuti i nove procese istraživanja, dokumentiranja i prezentiranja ovih dviju važnih otočnih tema.

Ministarstvo kulture i medija RH od 2015. godine financira radove na konstruktivnoj sanaciji župne kuće, a daljnji nastavak radova na obnovi moguć je jedino uz uvjet izrade kompletne dokumentacije za cjelovitu rekonstrukciju zgrade kao i izradu cjelovitog projekta nove muzeološke koncepcije. Tijekom izrade ove dokumentacije također je potrebno uzeti u obzir sadašnje stanje na terenu koje zahtijeva rješenje utjecaja sliva oborinskih voda na zgradu i neposredni okoliš (drenaža i odvodnja) kao i potrebu za adekvatnim rješenjem za poboljšanje energetske učinkovitosti. Stoga je Centar za kulturu Brač uputio na natječaj Ministarstva kulture i medija za 2024. godinu dokumentaciju kojom se obrazlaže potreba usmjeravanja budućih sredstava za financiranje obnove župne kuće prema izradi građevinske i muzeološke dokumentacije, neophodnih da se ovaj objekt privede namjeravanoj, muzejskoj svrsi.

Valja još jednom istaknuti da postojeći resursi Muzeja otoka Brača koji uključuju zgradu, zbirke, osoblje i dionike više ne zadovoljavaju potrebe koje nameću suvremeni posjetitelji muzeja. Muzeološki koncept nije se puno mijenjao od njegova otvaranja 1979. godine, pojedine zbirke postavljene su u skučenom prostoru i nisu adekvatno prezentirane, depoi su prostorno nedovoljni, a zaposlena je samo jedna kustosica (voditeljica). Suvremena muzeološka praksa zahtijeva daljnje poboljšanje uvjeta rada u muzeju, a nova muzeološka koncepcija podrazumijeva adekvatno uređenje i opremanje postojeće muzejske zgrade (Kaštel Radojković) te proširenje muzeja u prostor župne kuće. U izradi idejnog i izvedbenog projekta novog postava trebali bi, uz stručne djelatnike Centra za kulturu Brač, sudjelovati grafički i produkt dizajneri, arhitekti, IT stručnjaci te eksperti za interakciju s posjetiteljima i multimediju. Valja izraditi stručnu sadržajnu osnovu postava, prostorni raspored

prezentacijskih cjelina, definirati metodologiju prikaza sadržaja te izbor građe za svaku cjelinu, uz grafički i produkt dizajn, te vizualizaciju novog postava. Također, definirale bi se multimedijalne cjeline, način interakcije, dizajn sučelja interaktivnih sadržaja kao i funkcionalna specifikacija multimedijalnih cjelina i računalnih aplikacija te izradio troškovnik produkcije i opreme.

Na sastanku s biskupom Hvarsko-bračko-viške biskupije monsinjorom Rankom Vidovićem i župnikom Pavlom Gospodnetićem, uobličen je nacrt Ugovora Hvarske biskupije i Centra za kulturu Brač o mogućnosti zasnivanja prava uporabe i prava plodouživanja na nekretnini Župnoj kući u Škripu u svrhu proširenja Muzeja otoka Brača. Nacrt Ugovora prosljeđen je na razmatranje nadležnom Upravnom odjelu Splitsko dalmatinske županije.

U suradnji sa Splitsko dalmatinskom županijom pripremana je dokumentacija za sudjelovanje na natječaju Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske za program obnove župne kuće u Škripu. Za nastavak radova i dokumentaciju Centru za kulturu Brač odobreno je 40.000 EUR.

16.2. Ostalo

Nazorovi dani 2023.

Pod pokroviteljstvom Hrvatskog sabora, u Postirama se već 27 godina održava prosvjetno-kulturna manifestacija Nazorovi dani, u čijoj organizaciji aktivno sudjeluje i Centar za kulturu Brač. Brižljivo se čuva uspomena na pjesnika, klasika hrvatske književnosti koji je svojim stvaralaštvom obilježio vrijeme u kojemu je djelovao. Manifestaciji koja se održala u Postirama od 17. do 20. svibnja 2023. prethodila je sjednica Nacionalnog odbora "Nazorovi dani" koja se ove godine održala u Interpretacijskom centru „Kuća Petra Preradovića“ u Grabrovnici, u sklopu programa obilježavanja 200. godišnjice rođenja pjesnika Petra Preradovića.

Program manifestacije „Nazorovi dani 2023.“ u Postirama uključivao je čitav niz aktivnosti: humanitarna akcija - prodaja kolača koje su pripremili roditelji uz donaciju priloga za Bračke pupoljke, predstava „Mala sirena“ koju su izveli studenti Umjetničke akademije iz Splita u postirskom Pastoralnom centru, misa zadušnica za Vladimira Nazora i polaganje vijenaca uz Nazorovu bistu i na pjesnikovu rodnu kuću u Postirama uz prigodni nastup učenika. U školi u Postirama održao se Susret osnovnih škola otoka Brača na kojemu su učenici predstavili svoje

škole, pogledali izložbu o Nazoru i sudjelovali u predstavljanju dvaju projekata škole domaćina: „Postira - mjesto rođenja Vladimira Nazora“ i „S ribom mogu sve“, uz kušanje ribljih jela. U večernjem programu u školskoj knjižnici predstavljeni su radovi prispjeli na natječaj „Književno stvaralaštvo mladih otoka Brača“ uz nastup učenika Glazbene škole Josipa Hatzea DO Brač. Posljednjeg dana manifestacije, u subotu, 20. svibnja 2023., nakon polaganja cvijeća na Nazorov spomenik u Bobovišćima na moru, održan je Državni stručni skup Nazorovo pjesništvo kao stalni izvor inspiracije u nastavi hrvatskoga jezika, namijenjen učiteljima i nastavnicima hrvatskoga jezika, u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje. Svrha skupa bila je istražiti važnost i utjecaj djela hrvatskoga klasika Vladimira Nazora na hrvatsku kulturu i hrvatski jezik, primijeniti kanonske i suvremene interpretacije Nazorove poezije i proze u nastavi hrvatskoga jezika i književnosti te istražiti mogućnosti učeničke recepcije. Izveden je i kratki kulturno-umjetnički program u organizaciji škole domaćina. U radu Skupa sudjelovalo je šezdeset učitelja i nastavnika iz osnovnih i srednjih škola Republike Hrvatske, održana su četiri predavanja, a izložili su ih dr. sc. Olga Perić, redovita profesorica u miru Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. sc. Gordana Varošaneć-Škarić, redovita profesorica u trajnom zvanju na Odsjeku za fonetiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, dr. sc. Tatjana Stupin, nastavnica hrvatskoga jezika u Ekonomsko-birotehničkoj i trgovačkoj školi u Zadru, Anđelka Rihtarić, prof., ravnateljica Osnovne škole „Vladimir Nazor“ u Svetom Iliji. U izlaganju je prikazan sustav vrijednosti koji se prepoznaje u Nazorovim pjesmama duhovnoga nadahnuća te su na nekoliko primjera podastrijeti odgovori na pitanje koliko njegove pjesme, nastale prije stotinjak godina, mogu posredovati duhovne vrijednosti današnjim učenicima i mladim ljudima. Osobito u vrijeme nagloga rasta umjetne inteligencije, za koju nitko ne može predvidjeti kamo će nas kao civilizaciju odvesti, svaka umjetnost, posebice umjetnost riječi, ima što reći. U tome smislu Nazorovo duhovno pjesništvo svakako može pomoći u očuvanju naše veze s duhovnim, ljudskim i etičkim – vrijednostima koje su čvrsto sidro njegova pjesničkog uzleta. Više puta tijekom stručnoga skupa naglašena je potreba nastavljanja obilježavanja manifestacije „Nazorovi dani“ Na kraju skupa zaključeno je kako Nazorovo duhovno pjesništvo svakako može pomoći u očuvanju naše veze s duhovnim, ljudskim i etičkim vrijednostima koje su čvrsto sidro njegova pjesničkog uzleta. Poezija, kao i cjelokupno književno djelo Vladimira Nazora, iznimna je osebjnost hrvatske moderne, a posebice njezina kontemplativna vitalnost, prožimanje antropozofičnosti u stihovima u kojima se sinergijski stapaju nadvremenske mitologije i drevni simboli sa stvarnošću, prirodom, dionizijskim doživljajem začudne egzistentnosti.

Na završnoj svečanosti manifestacije, uz prigodni program učenika OŠ Vladimira Nazora Postira i učenika Glazbene škole Josipa Hatzea, PO Postira, predstavljeni su najbolji učenici škole domaćina za školsku godinu 2022./23., dodijeljene su diplome za najbolji rad s XVI. literarnog natječaja "NAZOR I MI" u kategorijama za osnovne i za srednje škole te one za najbolje radove natječaja "Književno stvaralaštvo mladih otoka Brača". Predstavljeni su najbolji na smotrama Lidrano, Ča-more-judi i Dječji Pričigin, a Nacionalni odbor "Nazorovi dani" – Zagreb dodijelio je Povelju "VLADIMIR NAZOR" Međunarodnoj ljetnoj glazbenoj školi Uzmah, koja promiče izvaninstitucionalne programe za odgoj i obrazovanje djece i mladih u umjetničkom području. U spomen Vladimiru Nazoru, Uzmah redovito organizira koncert s balkona kuće u Bobovišću gdje je pjesnik proveo djetinjstvo. Na koncertu naziva „Ponoćna serenada“ profesori i polaznici oživljavaju Luku glazbom koju publika sluša glazbu s obale, balkona, prozora, brodova i jedrilica... Također, uz bucal u dvorištu Nazorove obiteljske kuće, svakog ljeta se organiziraju Nazorove večeri na kojima redovito sudjeluje Sreten Mokrović, hrvatski kazališni, televizijski i filmski glumac, uz glazbenu pratnju vrsnih mladih glazbenika, koji sudjeluju na Međunarodnoj ljetnoj školi. Uzmah snažno djeluje i na očuvanje i promociju hrvatske kulturno povijesne baštine jer se svi koncerti Međunarodne škole održavaju u kulturno povijesnim znamenitostima. Povelja je posebno priznanje instituciji koja više godina u svome radu promiče djelo pjesnika i književnika Vladimira Nazora. Povelju Vladimir Nazor za Međunarodnu ljetnu školu Uzmah, primila je njezina voditeljica Nina Šincek.

http://os-vnazora-postira.skole.hr/?news_hk=1&news_id=755&mshow=842, 17. 5. 2023.

http://www.os-vnazora-postira.skole.hr/?news_id=756#mod_news, 19. 5. 2023.

<https://bolskireporter.com.hr/2023/05/21/xxvii-prosvjetno-kulturna-manifestacija-nazorovi-dani-2023-susret-osnovnih-skola-otoka-braca/>, 21. 5. 2023.

http://www.os-vnazora-postira.skole.hr/?news_id=757#mod_news, 22. 5. 2023.

<https://bolskireporter.com.hr/2023/05/22/nazorovi-dani-nagradena-prica-nase-uciteljice-lucije-spacal/>, 22. 5. 2023.

<https://www.azoo.hr/najave-i-izvjesca-arhiva/nazorovi-dani-na-bracu/>, 26. 5. 2023.

Noć hrapoćuše 2023.

Centar za kulturu Brač jedan je od organizatora i Noći hrapoćuše, tradicionalne manifestacije posvećene jedinstvenom kolaču hrapoćuši, čiju je pripremu 2012. godine Ministarstvo kulture zaštitilo kao nematerijalno kulturno dobro. U suradnji s Udrugom za zaštitu starina, kulture i starih običaja i ekologiju „Hrapoćuša” i Turističkom zajednicom općine Postira, u Noći hrapoćuše postavljane su izložbe, održavale se prezentacije i gostovanja brojnih zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara RH. Ono što Dol čini uistinu posebnim jest sloga njegovih stanovnika i zajedničko djelovanje putem Udruge, koja je promotor dolske i bračke baštine, a sve zahvaljujući entuzijastima i volonterima. Uz dobru suradnju s mnogim pojedincima i ustanovama, posebice s Centrom za kulturu Brač, Dol zaista nije mjesto koje odumire, a Doljani vrijedno i mudro ulažu u svoju budućnost gradeći temelje na bogatoj baštini.

U ponedjeljak 14. kolovoza 2023. održana je su dvanaesta “Noć hrapoćuše”. Za ovu prigodu, plitke špilje hrapavih kamenih stjenki po kojima je torta dobila ime, bile su osvijetljene posebnom ambijentalnom rasvjetom, davajući povijesnoj jezgri Dola bajkovit izgled.

Osim izložbe „O hrapoćuši“ u špiljama, za ovogodišnju “Noć hrapoćuše” pripremljena je i izložba fotografija iz fundusa Muzeja otoka Brača u sastavu Centra za kulturu Brač na temu „Pastirskog Brača“. U Noći hrapoćuše nezaobilazno je kušanje torte i ostalih dolskih gurmanskih delicija koje su pripremale dolske su žene, u dobi od 20 do 80 godina, za mnoštvo zainteresiranih posjetitelja. Osim hrapoćuše, pripremio se domaći kruh iz krušne peći, slani incuni, prženi gavuni i brački vitalac - također na popisu zaštićene nematerijalne kulturne baštine Republike Hrvatske. U glazbenom programu gostovala je klapa Mriža, nastupio je pjevač bračkog podrijetla Žan Jakopač i bračka grupa Trio Naranča.

- Radić, Ivica. „Hrapoćuša“ : priča o sljubljenosti Dola i njegova zaštićenog kolača // Slobodna Dalmacija (Split, 24. 8. 2023.), str. 16.

<https://croatia-hotspots.com/2023/07/za-najautenticniji-doživljaj-ljeta-potrebno-je-samo-zaviriti-iza-kantuna-zaljubite-se-u-neotkrivene-dragulje-srednje-dalmacije/>, 12. 7. 2023.

https://www.facebook.com/dolbrac/posts/744185727716599?locale=hr_HR, 10. 8. 2023.

https://www.facebook.com/myislandbrac/posts/716928060432068?locale=hr_HR, 14. 8. 2023.

https://www.facebook.com/dolbrac/posts/746579544143884?locale=hr_HR, 14. 8. 2023.

- Ravnateljica Centra za kulturu Brač Jasna Damjanović sudjelovala je u panel-raspravi Slobodne Dalmacije „Održivi razvoj dalmatinskih otoka“ koja se održala u hotelu Labranda Velaris u Supetru 8. svibnja 2023. godine, s početkom u 12:15 sati.
- Umirovljeni ravnatelj Muzeja antičkog stakla u Zadru, dr. sc. Ivo Fadić, donirao je 278 knjiga iz osobne biblioteke Centru za kulturu Brač.

Andrea Matoković

Kustosica voditeljica Muzeja otoka Brača